

PRESSITEADE

7. detsember 2019

Tartus jagati 2019. aasta arhitektuuripreemiaid

6. detsembril Tartus Kammivabrikus toimunud pidulikul auhinnatseremoonial jagati välja tänavused arhitektuuripreemiad, millega tunnustati Eesti arhitektuurivaldkonna säravamaid tegijaid, teoseid, loovmõtteid ja edendajaid.

Arhitektuuriaastat kokkuvõtval auhinnatseremoonial kuulutasid aastapreemiate laureaadid välja Eesti Kultuurkapitali arhitektuuri sihtkapital ning loomeliidud Eesti Arhitektide Liit, Eesti Sisearhitektide Liit ja Eesti Maastikuarhitektide Liit. Lisaks tunnustati auhinnatseremoonial ka ruumiloome valdkonna tulevase tähti ehk tudengeid ning uudisena anti tänavu esimest korda välja arhitektuuriajakirja Maja ja kultuurilehe Sirp ruumipublikatsiooni aastapreemiad.

„2019. aasta oli ruumikultuurile erakordselt hea. Ruum muutub aina olulisemaks, sellest annab tunnistust ka arhitektuuripreemiatele esitatud tööde rekordarv. Aastat jääb iseloomustama edukas rahvusvaheline koostöö ning kvaliteetse avaliku ruumi jõudmine ka väiksematesse Eesti nurkadesse,“ võttis aasta kokku tänavuse Arhitektuuripreemiate auhinnatseremoonia peakorraldaja, Eesti Maastikuarhitektide Liidu juhatuse esinaine Kristiina Kupper.

„Laureaatide hulgast leiame nii ühiskondlikult ainulaadseid objekte, mis mõjuvad rahvuslikult ja rahvusvaheliselt märgiliselt nagu Eesti Kunstiakadeemia uus hoone või Kommunismiohvrite memoriaal Maarjamäel. Näeme ka, et ruumil on sotsiaalne mõõde, mis toetab elu erilisi hetki nagu lastehaigla vastsündinute osakond. Ruumi eri aspektide üle on mõtiskletud näituste ja ruumieksperimentide abil. Regionaalselt on kahtlemata tähtis linna tihendav ja ruumiliselt ümber mõtestav Valga uus keskvaljak,“ tõi Kristiina Kupper mõned näited.

„Eriliselt tahaks välja tuua õnnestunud koostööprojektid. Näiteks helge ja karge Arvo Pärdi keskus, millest sai musternäide tõhusast ja usalduslikust koostööst tellija, arhitektide ja ehitajate vahel. Erialadevahelise koostöö üheks suurepäraseks näiteks on tänavu mitu preemiat pälvinud Eesti Kunstiakadeemia uus hoone, mille loomisel töötasid üheskoos EKA vilistlased – arhitektid, sisearhitektid ja maastikuarhitektid – panid loovtöösse oma hinge ning pürgisid ühise eesmärgi poole. Tulemus on uus avatud maja, keskkond, mille ruumi saavad edasi muuta ja mõjutada juba need, kes seal praegu toimetavad,“ sõnas Kupper.

„Rõõmu teeb, et Baltimaade arhitektid on ühendanud jõud ning koostöö tulemusel valmis riigipiire ületav Balti riikide esimene ühine ekspositsioon Veneetsia arhitektuuribiennaalil. Koostööd hinnati kõrgelt ka Tartu linnale järjepideva töö preemia andmisel. Vast aga kõige laialdasem koosloome päädis Paides ajutiste keskvaljaku lahenduste eksperimendina. Seda kõike on žürii ka kõrgelt hinnanud,“ lisas Kristiina Kupper.

Eesti Kultuurkapitali arhitektuuri sihtkapitali aastapreemiad 2019

Žürii: sisearhitekt Pille Lausmäe, arhitektid Emil Urbel ja Peeter Pere, maastikuarhitekt Anna-Liisa Unt, tootedisainer ja Eesti Kunstiakadeemia õppejõud Merike Rehepapp, kunstiteadlane Andres Kurg, urbanist Teele Pehk.

Eesti Kultuurkapitali peapreemia arhitektuuri valdkonnas – Arvo Pärdi Keskus

Fuensanta Nieto, Enrique Sobejano (Nieto Sobejano Arquitectos)

Kultuurkapitali peapreemia arhitektuuri valdkonnas antakse laureaatile üle Kultuurkapitali auhinnatseremoonial 31. jaanuaril.

Žürii kommentaar:

„See hoone sulandub ümbritsevasse loodusesse, aga lisab sinna samal ajal ka täiesti uut tüüpi ruumi, mis on justkui ümbritsevaga samas rütmis. Männimetsa ja mustikaväljade keskel paiknev uusehitis on justkui tempel vaikusele ja hoolega valitud helidele. Keeruline ruumiprogramm on väga meisterlikult organiseeritud üheks voolavaks tervikuks, säilitades samas ruumide erineva iseloomu ja seostades neid ümbritsevaga erineval moel, iga detail on viimseni läbi töötatud ja toimib üldise tervikuga kooskõlas.“

FOTOGALERII: <https://bit.ly/2rJU0k>

Foto: Roland Halbe, Kaupo Kikkas, Paco Ulman, Tõnu Tunnel

Arhitektuur – Eesti Kunstiakadeemia uue hoone arhitektuur

Joel Kopli, Koit Ojaliiv, Juhan Rohtla, Eik Hermann, Kalle Komissarov, Rene Sauemägi (KUU arhitektid)

Žürii kommentaar:

„Uus EKA maja on loonud Põhja puistee ja Kotzebue tänavate vahele uue keskkonna, kus kihab nii ratastest, õpijanust kui pulbitsevatest ideedest. Uus EKA on ruumiline nähtus, mille üle on õnnelikud ja uhked needki, kes igapäevaselt kunstiakadeemiaga seotud ei ole. Hästi toimiv õpi- ja loomekeskkond, eri aegadel ehitatud mitme maja sujuv ühendamine toimivaks tervikuks, inspireeriv ruumistruktuur. Arhitektidel on õnnestunud EKA Tartu maantee hoone vaim uude koolimajja üle tuua.“

FOTOGALERII: <https://bit.ly/2OtNJEz>

Foto: Tõnu Tunnel

Rekonstrueerimisprojektid – KAOS Arhitektid

Tunnustus kolme rekonstrueerimisprojekti eest: [Haapsalu piiskopilinnuse külastuskeskus-muuseum](#), [Park Hotell Viljandi](#), [Eesti Suursaatkond Moskvas](#)

Žürii kommentaar:

„Žürii tunnustab kogu bürood kolme tervikliku rekonstrueerimistö eest: Haapsalu linnuse külastuskeskus-muuseum, Viljandi Park hotell ja Eesti Suursaatkond Moskvas. Tundlik detailikäsitus, austav suhtumine ajaloolisse pärandisse, vana ja uue arhitektuurikeele professionaalne ühendamine tervikuks. KAOSe töödes on antud võrdne võimalus erinevatel aegadel loodud kihistustele. Alati on lisaks aupaklikkusele lisatud midagi teravat ja uuenduslikult kontrastset, mis hoiab pinevust ja ärgitab ammu harjunud pilti uuesti tõsiselt üle vaatama.“

FOTOGALERII: <https://bit.ly/2Rdt6ht>

Foto: Terje Ugandi (Eesti Suursaatkond Moskvaa, Park Hotell Viljandi), Tõnu Tunnel ja Vendo Jugapuu (Haapsalu piiskopilinnuse külastuskeskus-muuseum)

Hea avalik ruum – Kommunismiohvrite memoriaal ja ohvitseride mälestusmärk Maarjamäel

Kalle Vellevoog (JVR Arhitektid), Jaan Tiidemann (Ninja Stúdio), Tiiu Truus (Stúdio Truus).
Haljastus: Lidia Zarudnaya. Skulptor: Kirke Kangro.

Žürii kommentaar:

„Lahendus täiendab varasemalt loodud kompleksi ühtaegu delikaatselt ja jõuliselt: olemasolevasse tervikusse otseselt ei sekku, ent uus, teravalt maasse lõikav episood on vormistatud mälestusvälja hästiloetava jätkuna. Nii memoriaali panus meie aja- ja kultuurilukku kui selle kvaliteet hea avaliku ruumina on kõhklemata kõrget tunnustust väärt. Tegu on rajatisega, mis suudab ühiskonda siduda.

FOTOGALERII: <https://bit.ly/37Xp56O>

Foto: Tõnu Tunnel, Arne Maasik, Martin Siplane

Näituse kureerimine – näitus „Oma tuba. Feministi küsimused arhitektuurile“

Ingrid Ruudi

Žürii kommentaar:

„Mahuka uurimistaustaga näitus, mis tõstatab olulisi küsimusi arhitektuuri ja arhitektuuri-institutsioonide soolisest kallutatusest. Peale sellist näitust on raske jätta muljet, et feminism ja soolisuse seadmine fookusesse on arhitektuuri jaoks pelgalt nišiteema. Loodetavasti tegi näitus tee lahti teistele sarnastele uurimustele arhitektuuri sotsiaalsest rollist.“

FOTOGALERII: <https://bit.ly/35UDjnf>

Foto: Reio Avaste

Näituse kureerimine – Eesti Arhitektide Liidu kuraatorinäitus „Liginull“

Eik Hermann, Mihkel Tüür, Rene Valner

Žürii kommentaar:

„Globaalne kliimamuutus sunnib arhitektuuri tähendust radikaalselt ümber mõtestama. Antud näitus käsitles teemat laiahaardeliselt: eramajast planeedi soojenemiseni. Autorid pakkusid oma analüüsi tulemusel konkreetseid lahendusi nii eratarbijale kui riigile tervikuna. Näitusel oli selge esitlusviis ja kõitev kujundus. Plussiks oli ka veebis näitusematerjali arhiveerimine. Loodetavasti oli tegu teedrajava ettevõtmisega ja et nüüd on tee avatud kõikidele järgnevatele käsitlustele sellel põletaval teemal.“

FOTOGALERII: <https://bit.ly/2P5cbuX>

Foto: Tõnu Tunnel

Eesti Arhitektide Liidu aastapreemiad 2019

Arhitekti aastapremia žürii: arhitekt Lina Ghotmeh (Prantsusmaa)

Eramu preemia žürii: arhitektid Raul Vaiksoo ja Siiri Vallner, sisearhitekt Kätlin Ölluk, maastikuarhitekt Ülle Grišakov ja Leedu arhitekt Gintautas Natkevičius

Arhitekti aastapreemia 2019 – Eesti Kunstiakadeemia uus hoone

Joel Kopli, Koit Ojaliiv, Juhan Rohtla, Eik Hermann, Rene Sauemägi, Kalle Komissarov (KUU arhitektid)

Arhitekt Lina Ghotmeh: „Keerukate lahenduste, õige rütmi, proportsioonide, dimensioonide ja innovatsiooni tasakaalu valguses tuleb oma arhitektuuri siiruse poolest esile tõsta just Eesti Kunstiakadeemia hoonet ning tunnustada autorite innovatiivsust ja hoonekompleksi terviklikku lõimimist keerukasse linnakeskkonda.“

FOTOGALERII: <https://bit.ly/2OtNJEz>

Foto: Tõnu Tunnel

Eramu 2019 – Lusthoone saun

Peeter Pere, Eva Kedelauk (Peeter Pere Arhitektid)

Leedu arhitekt Gintautas Natkevičius:

„Eesti arhitektuuri väga kõrge tase avaldas mulle sügavat muljet. Lusthoone saun on väljendusrikas maamärk, autori signatuur looduses, samas väga peen ja poeetiline. Koos tagasihoidliku interjööriga liituvad siin kolm erinevat kihti: ajalugu, loodus ja moodsa arhitektuuri keel.“

FOTOGALERII: <https://bit.ly/37ZhlBe>

Foto: Tõnu Tunnel; Tarvo Hanno Varres

Tudengipreemia 2019 – Eesti Kunstiakadeemia arhitektuuri- ja linnaplaneerimise eriala magistritöö "Taskukohane eluase"

Veiko Vahtrik

Eesti Sisearhitektide Liidu aastapreemiad 2019

Žürii: sisearhitekt Eeva Masso, sisearhitekt Liis Tarbe, arhitekt Karli Luik, kunstiteadlane Leele Välja ja välisliikmena sisearhitekt Vertti Kivi (Soome)

Park Hotell Viljandi

Margit Argus, Margit Aule, Kaiko Kerdmann (KAOS Arhitektid)

Žürii kommentaar:

Piiteeditundeline ja väljapeetud lahendus, mis balansseerib osavalt ajaloolise hoone väärikuse ja trendikate lahenduste vahel nii, et võidavad kõik. Eriti väärib esiletõstmist hoone endisest sisehoovist kujundatud fuajee, mille kaevulaadset ruumi on osavalt liigendatud puidust ühendusteedega koridori ja numbritubade vahel.“

FOTOGALERII: <https://bit.ly/35QRERC>

Foto: Terje Ugandi

Tallinna Lastehaigla vastsündinute ja imikute osakond

Mari Pöld (T43 Sisearhitektid)

Žürii kommentaar:

„Väga keerulise lähteülesandega objekt, kus meditsiiniliste seadmete, funktsionaalsete vajaduste ja hügieeninõuete vahel on seatud eesmärgiks tagada võimalikult meeldiv ja kodune keskkond emadele, kes oma ravi vajava vastsündinuga seal sageli pikki nädalaid ja kuid koos viibivad. Intrigeerivalt mõjub ilma akendeta koridori kiiskavvalge lahendus, mis vastupidiselt tavaeeldustele ei mõju külmalt ja steriilselt, vaid hoopis helgelt ja soojalt. Siin on rõhutamist vääriv, et kõrgetasemeline professionaalne lahendus on saanud osaks tervishoiuasutusele.“

FOTOGALERII: <https://bit.ly/35XpYe3>

Foto: Tõnu Tunnel

Suure-Jaani Tervisekoda

Riin Kärema, Kerli Lepp, Mari Pöld

Žürii kommentaar:

„Sisearhitektuur jätkab hoone arhitektuurset põhiideed – väikelinlikku keskkonda sulandamiseks koosneb hoone justkui mitmest erinevast ümbritseva keskkonna mastaabist lähtuvast hoonest, mille vaheala on kokku ehitatud. Kontseptsioon on lõpuni välja mängitud, suured klaaspinnad ning tellisseinad toimivad koostöös hästi.“

FOTOGALERII: <https://bit.ly/2OZjIRu>

Foto: Kristjan Lust, Tõnu Tunnel, Terje Ugandi

Eesti Kunstiakadeemia uus hoone

Tarmo Piirmets, Raul Tiitus (Pink)

Žürii kommentaar:

„Arhitektuurivaldkonna jaoks märgilise tähtsusega hoone on saanud oma rollile vastava sisearhitektuuri lahenduse. Interjöörides on loominguvabadust kehastav mitmekihilisus, kus hoone varasemate kihistuste eksponeerimise kõrval on trendikad lahendused ja üllatusi pakkuv ruumiloome. Küllalt keerulise funktsionaalse skeemiga hoone on uute lisanditega osavasti tänastele vajadustele vastavaks kohandatud. Kui välisilmes on erinevad ehitusetapid selgesti loetavad, siis interjööris on seatud kõik ühtseks tervikuks. Kirsiks tordil on siin-seal ajaloolised detailid, nagu treppiirded ja aknalauad funktsionalistlikus hooneosas või siis muljetavaldavalt massiivsed varjendiüksed nõukogudeaegses kihistuses.“

FOTOGALERII: <https://bit.ly/2RcaPkW>

Foto: Tõnu Tunnel, Päär Keedus

Eesti Sisearhitektide Liidu Vello Asi nimeline tudengipreemia 2019 – Kirke Kalamats

Koostöös Eesti Kunstiakadeemia sisearhitektuuri osakonnaga väljaantava nimelise tudengipreemia saaja kannab edasi legendaarse sisearhitektuuri õppejõu Vello Asi väärtushoiakuid – tema põhimõtteid, eetikat, suhtumist töösse ja loomingusse.

Eesti Maastikuarhitektide Liidu aastapreemiad 2019

Žürii: maastikuarhitekt Martin Allik, maastikuarhitekt Kristian Nigul, arhitekt Kaja Pae, urbanist-linnaplaneerija Kristi Grišakov, maastikuarhitekt Merle Karro-Kalberg.

Aastapremia – Valga keskväljak

Gianfranco Franchi, Chiara Tesi, Rea Sepping (Franchi+Associati)

Žürii kommentaar:

„Valga keskväljak on õige ruum õiges kohas. Ajaloolise 8. kvartali avamine ja väljakuks kujundamine on kahaneva väikelinna eeskujulik kokkutõmbamise suunamine. Valga väljak kummardab ajaloolise hoonestuse ees, tõstab selle esile ilma ennast peale surumata. Loodud ruum on mitmekihiline, väljaku sopid ja nurgad kui optiline illusioon: väljak tundub suurem ja rikkalikum kui esmapilgul arvata võiks. Uus väljak voolab orgaaniliselt majade vahel ja toob Valgast esile parima. See koht ei kisa tähelepanu järele, väljak on rahulik ja tasakaalukas, mitte enesekeskne Instagrami-maastik.“

FOTOGALERII: <https://bit.ly/2sufbJF>

Foto: Maris Tomba

Koostööpreemia – Paide keskväljaku ruumieksperiment 2017-2019

Elo Kiivet

Žürii kommentaar:

„Paide ruumieksperiment on katsetuskultuuri edulugu. Eksperiment tõestas, et väärikat ja aktiivset ruumi saab luua ka koos linlastega. Linnaelanike ruumilised vajadused on oskuslikult ja arusaadavalt maastikuarhitektuuri keelde tõlgitud. Selles ruumis saavad kokku mitu ebamäärast ruumiloome tegurit: kogukonna mõtted, omavalitsuse tahe, ajutine ruumilahendus, linna haarava suursündmuse (arvamusfestivali) positiivne mõju. Küsimusele, kuidas luua koos ajutist ruumi, on vastatud selgelt ja arusaadavalt: küsi inimestelt ning loo ja ehitajate koos nendega.“

FOTOGALERII: <https://bit.ly/37UR1by>

Foto: Maris Tomba

Järjepideva töö preemia – Tartu Linnavalitsus

Žürii kommentaar:

„Tartu linnavalitsus on aastaid silma paistnud läbimõeldud tegevusega inimsõbralikuma, mitmekesisema ja erinevaid liikumisviise soodustava avaliku ruumi loomisega. Oluline on seejuures olnud tahe otsida dialoogi linnaelanike, linnavalitsuse, projekteerijate ja ehitajate vahel. Tulemuseks on välialad, mis vaatamata sellele, et võivad olla ehitatud erineval ajal, mõjuvad ühtselt ja rikkalikult.“

Ideepremia – Balti paviljon Veneetsia arhitektuuribiennaalil

Kārlis Bērziņš, Niklāvs Paegle, Dagnija Smilga, Laila Zariņa, Jurga Daubaraitė, Petras Išora, Ona Lozuraitytė, Jonas Žukauskas, Johan Tali

Žürii kommentaar:

„Veneetsia XV arhitektuuribiennaali Balti riikide ühine ekspositsioon „Balti paviljon“ oli ainulaadne. Terve Baltikumi käsitlemine ühtse ruumi ja maastikuna oli kõrgetasemeline saavutus. Kokku koguti Balti riikidele maastikud ja neid on vaadeldud tervikuna, mitte riigipiiride tükeldatud osadena.“

FOTOGALERII: <https://bit.ly/35TaDuL>

Foto: David Grandorge, Ansis Starks, Johan Tali, Jonas Žukauskas

Tudengitöö preemia – TalTechi maastikuarhitektuuri tudengite uurimistöö „Ajutine Mustamäe“

Priit Ingver, Maire Suimets, Elina Lobunkova, Birgit Pukk, Anete Tammeveski;
juhendaja Kristi Grišakov

Žürii kommentaar:

„Tudengiprojekt „Ajutine Mustamäe“ otsib vastuseid küsimusele kuidas luua paremat avalikku ja poolavalikku ruumi ajutiste ja/või soodsate maastikuarhitektuuri lahendustega. Mustamäe töö vajalikkus ja mahukus on muljetavaldavad ja tekitavad aukartust. Piiratud rahaliste võimaluste juures on koostööna välja pakutud ajutised lahendused usutav akupunktuuri meetod, mis täidab püstitatud eesmärgi – parema väliruumi loomise.“

Eesti arhitektuuriajakirja Maja ja kultuurilehe Sirp ruumipublikatsiooni aastapreemiad 2019

Žürii: kirjandusteadlane Jaak Tomberg

Maja aastapreemia – Siim Tuksam, „Aga miks?“

Jaak Tomberg:

„Sidusa arenduse ja üldistusjõuliste lõppjäreldestega väga a(s)jakohane artikkel inimõtlamise ja masinõtlamise sümbioosi võimalikkusest arhitektuurses loomeprotsessis. Artikkel visandab väga ökonoomselt ehituskunsti evolutsioonilise arengu põhijooned ja jõuab lõpuks arhitekti nüüdisaegse oluseisuni, milles tasuks püüelda masinõtlamise ja inimõtlamise tasakaalustatud koostoimet. Tugevatel ajalooteadmistel põhinev, filosoofilisi ja tunnetuslikke süvakaemusi pakkuv tekst, mis valgustab distsipliini olemust väljapoolegi ning võiks olla lähtealuseks pikemale uurimusele.“

Sirbi aastapreemia – Eva-Maria Truusalu, „Ruumi potentsiaal alushariduses“

Jaak Tomberg:

„Artikkel rõhutab mängu olulisust fantaasia kultiveerimisel ning sedakaudu mõtlamise, seoselooma ja loovmõtlamise arendamisel. Vaatluspõhiselt käsitletakse ruumi ja mängu omavahelisi seoseid ning ruumi rolli mängukogemuse kujunemisel. Vastavalt sellele pakutakse lühidas tekstiruumis välja mängulisusest lähtuv, XXI sajandi pädevustele vastav võrdlemisi üksikasjalik lasteaiaruumi idee. Artikli fookus on leidlik, teema a(s)jakohane. Tekst on hästi kirjutatud, väga tugeva pedagoogilise sõnumiga ning pakub kindlapeale huvi ka lugejaskonnale väljaspool ruumilooma distsipliinipiire.“

“Maja äramärkimine arhitektuurimõtte edendamise eest – Urmo Mets, „Möödetavast ja mõõtmatust arhitektuuris“

Artikkel: <https://ajakirimaja.ee/urmo-mets-moodetavast-ja-mootmatust-arhitektuuris/>

Jaak Tomberg:

„Väga mõjus ja mõtlemapanev arhitektuurifenomenoloogiline essee ühelt poolt arhitektitöö raskesti teadvustatavast, sageli sõnastamata jäävast osast ning teiselt poolt mitteverbaalsest ja puhtaistingulisest toimest, mis arhitektuuri juures on sageli esmane ja määrav. Arhitektuurilise tegevuse möödetavate atribuutide asemel küsitakse artiklis selle möödetamatu kihistuse järele. Tekst on ühtaegu nii süvakaemuse dokument kui ka missioonitunde manifest, see toimib ühevõrra hästi nii kirjelduse kui ka ettekirjutusena.“

Sündmusest:

Arhitektuurivaldkonna aastapreemiaid antakse ühisel sündmusel välja tänavu juba viiendat korda. Sündmuse korraldajad on Eesti Arhitektide Liit, Eesti Sisearhitektide Liit ning Eesti Maastikuarhitektide Liit, 2019. aasta auhinnatseremoonia peakorraldajana. Peartneriteks on Eesti Kultuurkapitali arhitektuuri sihtkapital ja Arhitektuurikirjastus MTÜ.

Preemiate väljaandmist toetavad Eesti Kultuurkapital ja Kultuuriministeerium. Auhinnatseremoonia suurtoetajad olid sel aastal Luminec, Extery, Fagerhult. Tseremoonia toimumist toetas ka Tartu linn.

Täname ka: Aluprof, Bole, Bruns Pflanzen, Eg-Trading, Floorin, Geberit, Juhani Puukool, Jung, Lincona, Nophadrain, Puustelli, Rake, Thermory, VectorWorks - Ultirender, ViaCon, Wermstock.

Telesaade YouTube kanalis: [Eesti Arhitektuuripreemiad 2019](#)

Pikemad lood laureaatidest ja nominentidest koos intervjuudega on avaldatud aastaraamatutes [“Ruumipilt 2019”](#) (sisearhitektide liidu preemiad) ja [“Eesti Arhitektuuripreemiad 2019”](#) (arhitektide liidu, maastikuarhitektide liidu ja Kultuurkapitali arhitektuuri sihtkapitali preemiad). Raamatud on peagi müügil ka raamatupoodides.

Kõikide laureaatide ja nominentidega saab tutvuda kodulehel arhitektuuripreemiad.ee.